

УВОД

Средњовековне српске повеље, као службени акти владара или властеле којима се одређују нечија права често у вези са давањем, које извршава издавалац повеље, јесу један од најзначајнијих писаних извора погодних за проучавање српске историје и језика.

Писане обично на пергаменту, различитих намена, па тако и различитом тематиком проткане, таквим особеностима ове повеље чине окосницу данашњих истраживања језичких особина савременог језика као извор како сагледавања језичких прилика, тако и живота међу српским становништвом у различитим историјским контекстима.

У средњовековном периоду, посебно од 11. до 15. века, српски народ и држава имали су своје седиште у оквиру Рашке, говорили су народним српским језиком, али претежно писали спрскословенском редакцијом старословенског језика. Тек од 15. века, и реформе Константина Филозофа долази до одређених преображаја у писаном језику који прате ситуацију у говорном.

На тај начин, у повељама које су српски државници издавали манастирима огледа се начин писања, али и начини преласка на новине и целокупна језичка ситуација у том стадијуму развоја српског језичког стандарда.

Повеље које је издавао кнез Поморавља, Лазар, који је пре Косовске битке и смрти (1389.) претендовао на Душанов престо што је изискивало веома добар однос према цркви, добар су извор за проучавање писаног и народног језика пред сам крај ове епохе, односно пред крај 14. века. У мноштву повеља које је Лазар слао манастирима можемо открити на које начине су се промене у спрскословенском језику дешавале и како су се одражавале у писању, али и да их упоредимо са савременим стањем. Професор Александар Младеновић сакупио је повеље које је кнез Лазар издавао, а нама ће посебно бити интересантна она коју је издао манастиру Хиландару, као важној институцији тадашњег црквеног живота.

У нашем раду задржаћемо се на синхроним и дијахроним посматрању система именица и деклинационих промена, односно, видећемо како се стање у именичком систему спрскословенског језика манифестује кроз повељу манастиру Хиландару, и упоредити то стање са стањем у савременом језику

Савремени српски језик има четири типа деклинације именица, што је резултат историјских промена, које су двојачке: фонетске и морфолошке. Првој групи припадају именице мушког рода са

наставком на нулти самогласник; другој и трећој групи именице средњег рода-са проширењем основе на **н, т** (типа *пиле-пилета*), и на **-о, -е** без проширења основе (*село, море*); и четвртој групи припадају именице женског рода на **-а** у номинативу једнине.

Из прасловенске парадигме, дакле, српскословенски је наследио знатно сложенији систем именичких промена у односу на данашње стање. Сва три рода-мушки, женски и средњи имали су по неколико типова промена. Именице мушког и средњег рода имале су промену по **-о, -јо, -у, -и**, и са проширењем основе (само именице средњег рода). А именице женског рода имале су промену на **-а, -ја, -и, -и**, и на консонант (типа *кость*). Овако сложен систем упрошћен је тако што су се, углавном, различити облици свели на по један, евентуално два облика за сваку промену, јачањем и ширењем неких основа, а слабљењем и потискивањем других. Парадигма је изгледала овако.

	Номинатив	Генитив
Мушки род		
	Rod-ъ	Rod-a
	Syn-ъ	Syn-u
	Gost-ъ	Gost-i
	Kam-y	Kamen-e
	Slug-a	Slug-y
Srednji rod		
	Sel-o	Sel-a
	Teļ	Teļet-e
	Semeļ	Semen-e
	Čudo	Čudes-e
Ženski rod		
	Žen-a	Žen-y
	Sol-ъ	Sol-i
	Svekry	Svekrъv-e
	Mati	Mater-e

Табела 1 Приказ парадигме именица

---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com